

Maandag 12 april 1915 – ochtendeditie

Berlijn, 11 april. Uit het grote hoofdkwartier wordt gemeld:

Aan het IJzerkanaal bij Poesel dat ten westen van Driegrachten ligt, hebben wij drie hoeven genomen, die de Belgen bezet hielden. Wij namen daarbij een officier en veertien man gevangen.

Maandag 12 april 1915 – avondeditie

Een Rijn-Scheldekanaal door Nederlands Limburg.

De plannen om de Rijn via Nederlands Limburg door een kanaal te verbinden met Antwerpen, vinden in de laatste tijd in Duitsland om begrijpelijke redenen hernieuwde belangstelling. In het weekblad "Der Rhein" van 8 dezer bepleit de ingenieur Rosemeyer uit Keulen, die zijn naam indertijd verbond aan het plan van een kunstmatige Rijnmond bij Emden, de wenselijkheid van het nieuwe "Rheinwestkanaal" naar Antwerpen. Zo wij op dat artikel even de aandacht menen te moeten vestigen, dan is dit op grond van de in dit verband wel meer gehoorde averechtse voorstelling omtrent de verplichting, die op ons land zou rusten om het graven van een kanaal dwars door Limburg toe te laten. De heer Rosemeyer zegt in zijn artikel, dat de Nederlandse administratie tot nu toe een welwillend standpunt tegenover het plan van een kanaal van de Rijn naar Antwerpen heeft ingenomen, en merkt dan verder op, dat ons land krachtens art. 12 van het vredesverdrag met België van 1839 zijn toestemming tot een kanaal langs Sittard zou moeten verlenen. Het is juist, dat die verplichting voorkomt in art. 12, welke bepaling spreekt van een kanaal of weg door Limburg te maken. Intussen kan thans op dit traktaatartikel geen beroep meer gedaan worden; Nederland is nl. zijn verplichting uit art. 12 reeds nagekomen, door

bij verdrag van 13 januari 1873 (Staatsblad nr 106) zijn toestemming te verlenen tot de aanleg door Limburg van de spoorweg Antwerpen- . Voor de uitwisseling van de bekrachtigingsoorkonden is er toch van weerszijden aan herinnerd, “dat, volgens de verklaringen door beide regeringen aan de wetgevende kamers gedaan, de vergunning tot aanleg van een spoorweg van Antwerpen naar Gladbach door het hertogdom Limburg, gaande langs Roermond, zoals die bedongen is bij het traktaat van 13 januari 1873, de volledige en algehele uitvoering daarstelt van art. 12 van het traktaat van traktaat van 19 april 1839.” De verplichting uit het verdrag van 1839 is dus reeds in 1873 door ons nageleefd. Er kan dus thans geen beroep ten bate van een nieuw kanaal op het traktaat van 1839 gedaan worden, zoals de heer Rosemeyer nu ook weer wil.

Het is natuurlijk niet de bedoeling van de bovenstaande opmerking te betogen dat waar hier geen verplichting bestaat, Nederland zich nu onder generlei voorwaarde geneigd behoort te betonen tot een “Rheinwestkanaal” mee te werken, indien ooit een verzoek in die richting onze regering mocht bereiken. Deze vraag laten wij thans geheel buiten beschouwing.

Belgische vluchtelingen.

De firma Hudig en Pieters alhier deelt ons mede, dat het in het voornemen ligt, hoofdzakelijk met Belgische vluchtelingen, binnenkort van Rotterdam uit op Tilbury te gaan varen, zij het dan ook niet in geregelde dienst.

Belgische kinderen.

De voorzitter van de vereniging Tehuis voor Belgische kinderen te Amsterdam heeft van de Christian Herald – Hollandse commissie voor steun aan weduwen en wezen in de oorlog – een comité, in het

leven geroepen door the Christian Herald te New York, 5000 gulden gekregen om daarvoor een doorgangshuis voor Belgische kinderen te huren en in te richten.

Nederlands steuncomité te Antwerpen.

Ter leniging van de grote armoede onder de te Antwerpen wonende Nederlanders is op 9 dezer daar ter stede een Nederlands Steuncomité opgericht. Tot nu toe was in deze richting reeds gewerkt onder de leiding van de regeringscommissaris in België, mr. W. A. Rutgers, die daartoe van het Kon. Nat. Steuncomité en van enige particulieren gelden ontvangt, maar het arbeidsveld breidde zich zozeer uit, dat het vormen van een comité de regeringscommissaris wenselijk voorkwam. Nu zo een Nederlands Steuncomité te Antwerpen tot stand gekomen is, hoopt men de middelen te vinden om te voorkomen, dat onder de talrijke te Antwerpen verblijvende Nederlanders gebrek geleden wordt.

Op verzoek van de vergadering aanvaardde mr. W. A. Rutgers het erevoorzitterschap van het comité, terwijl dit ook aan de heer J. A. van den Bergh, consul-generaal der Nederlanden te Antwerpen, die wegens een lichte ongesteldheid verhinderd was de vergadering bij te wonen, zal worden aangeboden.

Verder bestaat het comité uit de volgende personen: L. H. Smeding, voorzitter; H. Jurgens, ondervoorzitter; mr. J. G. Blink, 1e secretaris; M. Blaaubeen, 2e secretaris; W. Mähler, 1e penningmeester; B. Wijnperle, 2e penningmeester; J. de Lange, commissaris; S. Aptroot; mevr. J. A. van den Bergh; mevr. W. Mähler; Th. De Meester; J. W. Schutte; mevr. L. H. Smeding; W. A. van der Veen.

Comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers.

Het comité heeft van het Belgische Steuncomité te Soerabaja fl. 4500 ontvangen, dus samen met vorige zendingen uit Soerabaja, fl. 62.500.

Het verbod namens de territoriale bevelhebber in Zeeland aan de dagbladcorrespondenten in die provincie uitgevaardigd, luidt woordelijk als volgt: "Dat het van bijzonder belang wordt geacht, dat door correspondenten van kranten enz. geen mededelingen geschieden nopens troepenbewegingen, zo min van het Nederlandse als van buitenlandse legers. Mitsdien wordt dit door mij verboden."

In het eerste bericht hieromtrent stond: "dat volgens de opvatting van de bevelhebber het opzenden van berichten over oorlogsgebeurtenissen in de nabijheid van de grenzen in strijd is met de neutraliteit van ons land."

Dagboek van de oorlog (KVdW).

Brussel, 21 januari.

In de tram. Terwijl de gesprekken der Brusselse middenstandsexemplaren, die er zich aan wijsgerigheid waarlijk te buiten gaan, mij de gelukzalige eerbiedwaardigheid der volslagen idiotie in hoge mate laten beseffen, doet, onder de trillende gloeilampjes, tussen de dubbele rij knieën, een Duits onderofficier zijn enigszins wegens het schokken van de wagen, wankelende intrede. Midden de bank is een plaats vrij. Vreemd, dat het altijd in het midden van de bank is, dat men in tramwagens de meeste kans op een vrije plaats loopt, en dat, omgekeerd, nooit iemand in het midden der bank gaat zitten, als deze zich geheel leeg en onbezet voordoet! De onderofficier ondergaat de indruk van het (trouwens niet te verklaren) onnatuurlijke, dat er in bestaat, in het midden van een trambank te gaan zitten. En toch ... Nu ja, keuze is voor hem niet

weggelegd, en, van de nood een deugd makend, laat hij zich dan ook voorzichtig en met een korte buiging rechts en links, op het lege plekje neer.

De gesprekken in zijn omgeving zijn ineens gestaakt. Het wordt in deze tram als in de wachtkamer van een sterfhuis, de dag der begrafenis. Dezelfde kuchjes. En zelfs, op de gezichten van een paar ambtenaren, de uitdrukking van onuitsprekelijke troosteloosheid. De onderofficier gevoelt dat hij de schuld draagt van deze gedrukte stemming. Hij is, als het ware, het lijk in huis. Wel zit hij gezet vierkantig op zijn korte kuit, en wekt aldus de indruk van een bijzonder degelijke levenssoliditeit, die men eerder zelden bij lijken aantreft. Maar daar kan hij niet aandoen: dat ligt aan zijn lichamelijke gesteldheid. Want zie: onder het grijze mutsje, dat een ietsje te groot is, en tussen de haarstoppels die, als rijpe haverhalmen, van een rode blondheid zijn, kleurt tot diep purper zijn welgedaan gezicht. Hij wil zijn gène verbergen, laat zijn bleke blikken dwalen van de wit-en-gouden Louis XVI-zoldering tot de berichelde en nogal morsige plankenvloer, doet ze eindelijk met welwillende belangstelling rusten op het gele aanplakbiljetje, hetwelk in goed Duits verkondigt dat binnen in dit wagenlokaal voortaan niet meer mag gerookt worden. De afkondiging van dit verbod, in bewuste taal, voorzag in een behoefte: de Duitse soldaten vergaten wel eens, dat het niet gemanierd is, in gesloten ruimte en bij aanwezigheid van dames, zelfs Belgische sigaren te genieten. Nu weten zij het, en leggen er zich met hun gewone tucht welgevallig bij neer ...

De onderofficier vervalt hierover in bespiegelingen. Maar het kan hem blijkbaar niet beletten de stilte te horen die rondom hem heerst als een dove tiran. Is het bescheidenheid? Is het benauwdheid? De onderofficier staat op, maakt weer een korte buiging rechts en links, en, terwijl de schede van zijn bajonet met doffe plofjes tegen het leer van zijn linkerlaars slaat, gaat hij post vatten in de rechterhoek van

het achterbalkon. En het midden der bank ligt weer leeg, waarvan het rode fluweel enigszins ingezakt en als gekneusd is onder de ondergane druk.

Onmiddellijk hernemen de gesprekken. En mijn vriend, die naast mij zit, snauwt mij toe: “Wist ge al, dat ik mijn oude tante ben gaan haten?”

Ik vraag, verbaasd: “Waarom?” (Ik wist dat hij veel van die tante hield.)

“Omdat de oorlog mij geleerd heeft”, antwoordt hij “dat zij onzeglijk dom is.”

En inderdaad: deze oorlog heeft bij velen de ogen geopend op de middelmatigheid van ons armzalig mensdom ...

23 januari.

“Pour la dame qui a un accordéon à vendre: 20 francs”.

Ik vind deze aankondiging in de weldadigheidslijst van een Brussels blad. En de eerste indruk is natuurlijk: “Een barok idee, zelfs bij een dame, harmonica’s te gaan verkopen in oorlogstijd!” Maar onmiddellijk daarop de gedachte: “Welk een ellende! Een arme vrouw, heel zeker een weduwe, die van alle officiële steun verstoken is of de weg niet kent om er deelachtig in te worden, en die haar laatste centen gebruikt voor de advertentie, waarbij ze haar laatste bezit te koop aanbiedt: een accordeon, een armzalig stuk speelgoed, misschien een herinnering aan een gestorven kind, of aan de zoon die in de oorlog is” ...

Ik weet wel: dat is gefantaseer. Maar zal wel niet veraf zijn van een, zeker niet mildere, misschien hardere waarheid. O, potsierlijke harmonica van alle weeën, tragisch speeltuig vol zang en zuchten ...

Gelukkig zijn er liefdadige zielen: de dame behoudt haar accordeon en krijgt twintig frank toe. En aldus wordt veel misère gelenigd.

Al hoort men soms van vreemde liefdegaven. Zo ontving hetzelfde blad voor zijn behoeftigen een grote doos vol schoenen. Maar al die schoenen waren voor dezelfde voet. Geen enkel paar: allemaal unilaterale schoenen.

Weliswaar zijn er in het Belgische leger heel wat soldaten, die na de vrede met één enkel been terug zullen keren. Moge het, als laatste troost, het goede been zijn: dat waar de eenzijdige schoenen aan passen! ...